

Programma Water 2026-2029

De raad van gemeente Vijfheerenlanden,

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 2 juni 2026;

Besluit:

1. Het Programma Water 2026-2029 vast te stellen.
2. De Nota beantwoording van zienswijzen Programma Water 2026-2029 vast te stellen.
3. Met ingang van 2027 jaarlijks een extra structureel exploitatiebudget van € 60.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de baggerwerkzaamheden, waarbij de kosten worden gedekt uit de opbrengsten van de riool en waterzorgheffing.

Inhoudsopgave

Inleiding

1. De discipline water
2. Samenwerking met Waterschap en anderen
3. Uitvoering waterbeheer in de praktijk
4. Evaluatie Oeverbeleidsplan 2021-2025
5. Periode 2026-2029: doelen en uitgangspunten
6. Financiën
Bijlage

Inleiding

Introductie

Dit is het Programma Water van de gemeente Vijfheerenlanden. Hierin lees je hoe de gemeente omgaat met de vele sloten en oevers in het gebied. Het programma laat daarnaast zien met wie de gemeente samenwerkt. Ook maakt het duidelijk wie verantwoordelijk is voor de verschillende taken rond het waterbeheer en wat de gemeente doet op dit gebied.

Het Programma Water is in begrijpelijke taal geschreven, zodat het makkelijk leesbaar is voor zoveel mogelijk mensen.

Handig om te weten

Programma Water hoort bij het POR van BOR.

Het Programma Water is onderdeel van het POR van BOR. Dit staat voor 'Programma Openbare Ruimte van de afdeling Beheer Openbare Ruimte'.

In het POR van BOR staat hoe de gemeente omgaat met het beheer van de openbare ruimte. Het POR van BOR past bij de integrale aanpak van de gemeente. Dat betekent dat alle teams nauw met elkaar samenwerken en dat zij het werk op elkaar afstemmen.

Figuur: Beheer Openbare Ruimte Straatmeubilair

- Straatmeubilair
- Spelen
- Groen
- Water
- Riool
- Wegen
- Civiele kunstwerken (bruggen)

Opbouw van het Programma Water

Dit kun je verwachten

In dit programma staat beschreven wat de discipline Water doet binnen de gemeente, en wie waarvoor verantwoordelijk is. Vervolgens lees je over de samenwerking met Waterschap Rivierenland en andere partners. Hierna gaat het programma in op het dagelijkse onderhoud. In de daarop volgende hoofdstukken komen de uitdagingen en de doelen van de gemeente rond het waterbeheer aan bod. Helemaal achterin vind je de financiën.

Achtergrond & Historie Geschiedenis

Tot aan de middeleeuwen bestond het gebied waar nu Vijfheerenlanden ligt uit veen en moerasland. De grond was zo nat dat er nauwelijks gebouwd kon worden. Vanaf de 13e eeuw veranderde dat. Door actief waterbeheer werd het gebied steeds beter bewoonbaar. Er werden sloten gegraven voor de afvoer van het water en dijken aangelegd die het water tegenhielden. Samen vormden – en vormen – die sloten, dijken en andere onderdelen het watersysteem.

Het watersysteem nu

Ook nu nog vormt dit watersysteem de basis. Zonder sloten, dijken, gemalen en andere oplossingen zou een groot deel van Vijfheerenlanden namelijk delen van het jaar onder water staan. Het watersysteem zorgt ervoor dat inwoners van de gemeente droog wonen, dat het regenwater weg kan en dat landbouw mogelijk is. Omdat Vijfheerenlanden erg waterrijk is, zijn veel mensen afhankelijk van goed waterbeheer.

Onderhoud aan het watersysteem

Goed onderhoud aan het watersysteem voorkomt problemen, zoals wateroverlast of juist schade door te lange droogte. Soms zijn er ook aanpassingen of verbeteringen nodig. In heel Nederland zijn de waterschappen hiervoor verantwoordelijk.

Het waterschap

In Vijfheerenlanden zorgt Waterschap Rivierenland voor het watersysteem. De gemeente en het waterschap werken veel samen, waardoor het onderhoud aan het watersysteem zo soepel en efficiënt mogelijk verloopt. Verderop in dit Programma Water lees je meer over de samenwerking tussen Vijfheerenlanden en Waterschap Rivierenland.

Figuur: Watersysteem

Watersysteem = alle oppervlaktewateren (zoals rivieren, sloten en kanalen) en grondwater in een gebied.

Fictief voorbeeld

Huis-eigenaar naast een sloot

John krijgt een brief van het waterschap. Op basis van de regels van het waterschap is hij de aanliggende eigenaar van de sloot naast zijn huis. Dat betekent dat hij de oever aan zijn kant van de sloot moet maaien en dat heeft hij nog niet gedaan.

John belt de gemeente voor uitleg. Hij dacht namelijk dat het maaien van de oevers een taak is van de gemeente. In dit geval klopt dat niet, want de gemeente is hier niet de aanliggende eigenaar. Nu John dit weet, maait hij alsnog zijn kant van de oever van de sloot.

Achtergrondinformatie

Sloten baggeren (uitdiepen)

Sloten moeten diep genoeg blijven voor een goede afvoer van het regenwater. Na verloop van tijd blijven er steeds meer modder en plantenresten op de bodem liggen. Dit vormt een laag bagger. Daardoor worden de sloten minder diep en stroomt het water minder goed door. Baggeren haalt de baggerlaag weg, zodat het water weer vrij kan stromen. Waterschap Rivierenland controleert op verschillende plekken hoe diep de sloten zijn.

Achtergrondinformatie

Planning

Het werkgebied van het waterschap is groter dan alleen Vijfheerenlanden. Het loopt van Kinderdijk tot Groesbeek. Daardoor zijn er ook jaren waarin het waterschap geen diepte-controles uitvoert in Vijfheerenlanden.

Als de gemeente pas zou starten met baggeren na een melding van het waterschap, dan zou al het baggerwerk in korte tijd moeten gebeuren. Om dat te voorkomen, werkt Vijfheerenlanden met een eigen planning. De gemeente onderzoekt volgens deze planning ieder jaar een ander deel van de sloten. Vijfheerenlanden baggert vervolgens alle sloten op de plekken waar dat nodig is volgens de eisen van het waterschap. Op die manier spreidt de gemeente het werk uit over meerdere jaren.

Plannen afstemmen

De gemeente en het waterschap stemmen hun planningen regelmatig op elkaar af, zodat er geen misverstanden ontstaan.

1. De discipline water

Introductie

Team dat zorgt voor het watersysteem

Binnen Vijfheerenlanden werken verschillende teams aan het beheer van de openbare ruimte. Ieder beheerteam werkt aan een eigen taak. Zo onderhouden verschillende teams de wegen, de riolering, of juist het groen in de gemeente. Het werk van de discipline Water gaat over het water in en rond de watersystemen, zoals de sloten en grachten.

Bijzonder aan het werk rond de watersystemen, is dat de gemeente niet veel zelf mag bepalen. In veel gevallen is het waterschap namelijk eindverantwoordelijk voor de sloten. Hoe dat precies zit, lees je verderop in dit hoofdstuk en in de volgende hoofdstukken.

Wat hoort bij de discipline Water – en wat niet?

Gebied en wat erbij hoort: het areaal

In plannen van de overheid komt vaak het woord 'areaal' voor. Daarmee bedoelt men een gebied met alle materialen en gebouwen die erbij horen. De eigenaar van het areaal is verantwoordelijk en neemt de beslissingen.

Bij de discipline Water ligt dat anders. De gemeente moet wel een groot deel van de sloten en oevers onderhouden, maar bepaalt niet zelf wat tot het areaal van het watersysteem hoort. Ook beslist de gemeente niet zelf wat er moet gebeuren. Dat doet Waterschap Rivierenland. Dit waterschap is in Vijfheerenlanden eindverantwoordelijk voor het watersysteem.

Hoe zorgt de gemeente voor het watersysteem?

Dat de gemeente in de meeste gevallen niet verantwoordelijk is voor het watersysteem in Vijfheerenlanden, wil niet zeggen dat Vijfheerenlanden er niks mee doet. De gemeente heeft als (aanliggende) eigenaar van veel oevers en sloten binnen de gemeente namelijk wel een onderhoudsplicht. Daarnaast baggert Vijfheerenlanden het deel van de sloten binnen de gemeente dat niet door het Waterschap zelf gebaggerd wordt. Ook voert de gemeente regelmatig werk uit voor het waterschap.

Naast de praktische beheertaken, besteedt de discipline Water veel tijd aan de samenwerking met het waterschap. In de volgende hoofdstukken lees je hier meer over.

Fictief voorbeeld

Uitzoeken verantwoordelijkheid beschoeiing

De gemeente ontvangt een klacht over een kapotte beschoeiing langs een sloot in een woonwijk in Vijfheerenlanden. De beschoeiing is rot en toe aan vervanging.

De gemeente zoekt vervolgens eerst uit wie verantwoordelijk is voor het onderhoud aan deze beschoeiing. Wie dat is, verschilt per situatie. In dit geval is de gemeente de aanliggende eigenaar van de sloot. Daarmee is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud van de sloot, inclusief de beschoeiing. Hierop neemt de gemeente het werk op in de planning en vervangt de beschoeiing.

Wie beslist en wie voert uit?

Heeft een bedrijf of inwoner een vraag over het watersysteem? Dan moet de gemeente regelmatig doorverwijzen naar het waterschap. Dit komt doordat de gemeente in veel gevallen alleen uitvoert en geen besluiten mag nemen.

Het schema laat zien wie waarvoor verantwoordelijk is. Het laat zien waar een vraag thuishoort en wie het werk moet doen.

Figuur: Verantwoordelijkheden watersysteem

Onderdeel	Wie is verantwoordelijk en bepaalt?	Wie doet het onderhoud?
Watergangen (sloten, beken)	Waterschap Rivierenland	Soms waterschap, vaak de aanliggende eigenaar
<i>Voorbeeld:</i> Door bagger, omgevallen bomen, maaisel en andere rommel kunnen sloten na verloop van tijd het water niet goed meer afvoeren. Door regelmatig onderhoud kan het water weer goed wegstromen.		
Oevers	Waterschap Rivierenland	Eigenaar aanliggend perceel
<i>Voorbeeld:</i> De oevers moeten gemaaid worden, zodat het water in de sloot goed kan doorstromen.		
Beschoeiing (wand die de oever beschermt)	Waterschap Rivierenland	Eigenaar beschoeiing
<i>Voorbeeld:</i> Het waterschap heeft speciale kaarten waarop staat hoe breed alle sloten moeten zijn. Een beschoeiing houdt sloten op de juiste breedte. Is een beschoeiing rot, stuk of scheef? Dan moet deze vervangen worden. Soms komt er dan een natuurlijke oever voor terug.		
<i>Uitzondering:</i> De rivier de Lek vormt een uitzondering binnen Vijfheerenlanden. Deze wordt niet beheerd door het Waterschap, maar door Rijkswaterstaat.		

Bruggen & Steigers	Waterschap Rivierenland	Eigenaar brug of steiger
<i>Voorbeeld:</i> Bruggen en steigers moeten veilig zijn. Daarnaast mogen ze het onderhoud van de sloot en de waterafvoer niet in de weg zitten.		
Waterkeringen (dijken)	Waterschap Rivierenland	Waterschap
<i>Voorbeeld:</i> Mensen en dieren kunnen een dijk beschadigen. Iedere beschadiging kan leiden tot grote problemen. Daarom controleert het Waterschap de dijken en wordt schade snel hersteld.		
Duikers (buizen die 2 sloten verbinden)	Waterschap Rivierenland	Eigenaar duiker
<i>Voorbeeld:</i> Duikers zijn belangrijk voor de aanvoer en afvoer van water. Ze kunnen verstopt raken. De gemeente voorkomt en verhelpt verstoppingen.		
Waterkwaliteit (hoe schoon en gezond het water is)	Waterschap Rivierenland	Waterschap
<i>Voorbeeld:</i> Bij lange droogte kan de waterkwaliteit achteruit gaan. Er komt dan bijvoorbeeld veel kroos, het water wordt troebel, of de sloot gaat stinken. Door het aanpakken van ongewenste lozingen en het doorspoelen van sloten wil het Waterschap dit voorkomen of verhelpen.		
Waterpeil (hoe hoog het water staat)	Waterschap Rivierenland	Waterschap
<i>Voorbeeld:</i> Een goed waterpeil is nodig voor de landbouw, de natuur en om funderingen rotvrij te houden. Het Waterschap kan het waterpeil bijsturen door water binnen te laten, of juist weg te pompen. Daarbij gebruiken ze handige hulpmiddelen, zoals schuiven, pompen en meetapparatuur.		
Riolering (hemelwater en afvalwater van huizen)	Gemeente	Gemeente
<i>Voorbeeld:</i> Om gezond te kunnen leven moet het afvalwater afgevoerd worden. Dat gebeurt via het riool van de gemeente.		
Drinkwater (water uit de kraan)	Oasen	Oasen
<i>Voorbeeld:</i> In Vijfheerenlanden zorgt Oasen voor het drinkwater. Een deel van dat water komt uit diep gelegen grondwater in Vijfheerenlanden.		

Beschoeiingen

49 kilometer beschoeiing

Op de plekken waar Vijfheerenlanden de aanliggende eigenaar is van een sloot, is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud van die sloot. Bij elkaar is dit ongeveer 118 kilometer aan watergangen. Van die 118 kilometer heeft ongeveer 49 kilometer een beschoeiing. Dit is de rechte, meestal houten zijkant die de sloot op de juiste breedte houdt.

Onderhoudsstaat beschoeiing

De gemeente controleert deze beschoeiingen regelmatig en houdt bij welke nog goed zijn en welke toe zijn aan vervanging. Van de beschoeiingen die de gemeente beheert, is 57% in goede staat, 18% in matige staat en 25% in slechte staat. Van deze 25% zal 9% worden vervangen. De overige 16% is - of wordt - omgevormd tot natuurlijke oevers.

Figuur: Onderhoudsstaat beschoeiingen

- Goed: 57%
- Matig: 18%
- Slecht, omvorming tot natuurlijke oever: 16%
- Slecht, te vervangen: 9%

**Peildatum: 11-09-2023*

Vervanging een weloverwogen keuze

Soms vervangt de gemeente een beschoeiing niet, ook al is deze in slechte staat. In die gevallen is dat vaak de meest logische en duurzame keuze. Bijvoorbeeld omdat de kant al bijeengehouden wordt door een rij knotwilgen. Of omdat het een rustig gebied is, waar het ontbreken van een goede beschoeiing geen risico's oplevert voor de omgeving. De gemeente maakt steeds een weloverwogen keuze of vervanging nodig is.

Samenvatting

De discipline Water beheert een groot deel van de sloten, oevers en beschoeiingen binnen Vijfheerenlanden. Dit noemen we het areaal. Het werk is divers: van maaien en baggeren tot inspecteren en repareren. Welke taken de gemeente precies uitvoert en op welke plekken, hangt af van de situatie en van wie verantwoordelijk is voor het onderhoud.

2. Samenwerkingen met Waterschap en anderen

Introductie

Samenwerken is nodig

Voor het onderhoud aan de sloten en oevers van Vijfheerenlanden is samenwerking nodig. Natuurlijk met Waterschap Rivierenland, maar ook met andere partijen. In dit hoofdstuk lees je over de belangrijkste samenwerkingen met andere partijen.

Samenwerken met het waterschap

Nieuwe banden met Waterschap Rivierenland

In Vijfheerenlanden bepaalt Waterschap Rivierenland meestal wat er met het watersysteem gebeurt. De gemeente voert veel van dit werk uit. Daarom werken beide organisaties nauw samen. De gemeente stemt plannen en ontwikkelingen die invloed hebben op het water altijd goed af met het waterschap.

Afstemmen en overleggen

Ambtenaren van de gemeente en medewerkers van Waterschap Rivierenland hebben verschillende vaste overleggen. Daarnaast hebben ze laagdrempelig contact wanneer dat nodig is.

Fictief voorbeeld

Overleg over veranderingen aan een sloot

Bij de bouw van een nieuwe wijk is een sloot verplaatst. Dat was nodig, omdat de sloot anders midden door de percelen zou lopen. De huizen zijn inmiddels gebouwd en de sloot loopt verderop over gemeenteground. Het waterschap heeft deze aanpassing goedgekeurd.

Betrokkenheid vanaf het begin

Een verandering op één plek in het watersysteem kan grote gevolgen hebben voor andere plekken in de wijk. Daarom dacht het waterschap vanaf het begin mee: de sloot moest even breed, diep en doorlatend blijven. Ook moest de aansluiting met andere sloten goed zijn. Alleen dan blijft het watersysteem goed werken. De sloot moet namelijk nog steeds evenveel water kunnen afvoeren en opslaan. Lukt dat niet, dan kunnen andere delen van de wijk bij hevige regen onderlopen. Ook kan de sloot in droge periodes gaan stinken.

Omdat de gemeente aanliggend eigenaar is van het stuk grond naast de sloot, was zij betrokken bij het plan en de uitvoering. Bij iedere verandering aan de sloot overlegt de gemeente met het waterschap.

Samenwerken met inwoners

Betrokkenheid in de wijken

De gemeente vindt afstemming met inwoners en bedrijven in Vijfheerenlanden belangrijk. Zij werken en leven immers in het gebied en zijn vaak de ogen en oren van de wijk. Daarbij moet Vijfheerenlanden – net als alle gemeenten in Nederland – voldoen aan de Omgevingswet. Hierin staat onder andere dat gemeenten inwoners moeten betrekken bij de openbare ruimte. Op de website van de gemeente lees je meer over de Omgevingswet in Vijfheerenlanden: <https://www.vijfheerenlanden.nl/omgevingswet>.

Fictief voorbeeld

Snelle en duidelijke communicatie

Bij droog weer daalt het water in de sloot bij Johanna snel. Het water wordt dan groen en vorig jaar stonk het zelfs. Johanna belt de gemeente. De gemeente kan zien dat de sloot op tijd gemaaid en gebaggerd is. Omdat de sloot onder de verantwoordelijkheid van het waterschap valt, kan de gemeente verder zelf niks doen. Wat de gemeente wél kan doen, is dit uitleggen en doorverwijzen.

Na haar telefoontje aan de gemeente weet Johanna dat ze met vragen of klachten over de sloot terecht kan bij Waterschap Rivierenland. Ze heeft ook meteen de juiste contactgegevens gekregen, zodat ze haar vraag op de juiste plek kan stellen.

Samenwerken binnen de gemeente

Het watersysteem binnen de omgeving

Het watersysteem staat nooit op zichzelf. In de buurt van sloten, oevers, vijvers en wadi's staan vaak bomen, struiken, bruggen, huizen of wegen. Deze hebben invloed op het watersysteem, maar vallen niet (altijd) onder de verantwoordelijkheid van de discipline Water.

Soms horen deze onderdelen wél bij andere disciplines binnen de afdeling Beheer Openbare Ruimte. Daarom stemmen de verschillende teams hun werk goed op elkaar af. Deze integrale aanpak is logisch, voorkomt dubbel werk en zorgt voor betere resultaten.

Meer over deze samenwerking lees je in het overkoepelende programma van de afdeling Beheer Openbare Ruimte: het POR van BOR.

Achtergrondinformatie

Wat is een wadi?

Een wadi is een natuurlijke, groene verlaging in de wijk waar regenwater naartoe stroomt bij stevige buien. In nattere periodes houdt de wadi het water vast als een tijdelijke vijver. Hierdoor stroomt het water niet meteen het riool in en staan straten minder snel blank. In drogere periodes zakt het water langzaam de bodem in.

Wadi's zorgen voor minder wateroverlast en vullen daarnaast het grondwater aan. Omdat er vaak planten groeien, maken ze de buurt groener. Ook trekken ze vaak verschillende soorten kleine dieren aan. Hierdoor kunnen wadi's bijdragen aan de biodiversiteit, zeker binnen de kernen.

Ondersteunende rol bij het Hoogwaterplan

Plan voor (dreigende) overstromingen

De overheid houdt rekening met allerlei situaties. Ook met dingen die we liever niet meemaken. Eén daarvan is een overstroming als gevolg van te hoog water. Bij een (dreigende) overstroming werkt de gemeente samen met het Rijk, de veiligheidsregio's en Waterschap Rivierenland.

Als het Programma Water 2026–2029 start, werkt de gemeente nog aan het Hoogwaterplan: een document waarin precies staat wie wat doet als het water toch te hoog komt. Zo is de gemeente straks nog beter voorbereid.

De rol van de gemeente is vooral ondersteunend. De gemeente kent de lokale omgeving goed en kan bijvoorbeeld wegen afsluiten, inwoners informeren of gebouwen beschikbaar stellen.

Achtergrondinformatie

Hoogwaterplan geen onderdeel van het Programma Water

Het Programma Water richt zich niet op crisissituaties, maar op het werk dat de gemeente doet ter voorkoming van problemen.

Het Programma Water richt zich daarom enkel op het dagelijkse onderhoud en beheer van het water in de gemeente. De discipline Water weet natuurlijk wel veel van het water in de omgeving en is daarom wel betrokken bij het Hoogwaterplan.

Samenwerken volgens de Kaderrichtlijn Water

Europese richtlijn waterkwaliteit

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die gaat over de kwaliteit van het oppervlaktewater (zoals sloten, meren, beken en rivieren) en het grondwater. Ook Vijfheerenlanden moet zich aan deze richtlijn houden. De gemeente werkt hiervoor samen met andere partijen, zoals Waterschap Rivierenland en de provincie Utrecht. Vijfheerenlanden heeft hierin vooral een uitvoerende rol.

Meer informatie over de Kaderrichtlijn Water lees je op de website van Waterschap Rivierenland: <https://www.waterschaprivierenland.nl/kaderrichtlijn-water>

Samenvatting

Samenwerken is nodig voor goed waterbeheer. Dit doet de gemeente vooral met Waterschap Rivierenland, inwoners, collega's en andere overheden. Op die manier blijft het watersysteem sterk en betrouwbaar.

3. Uitvoering Waterbeheer in de praktijk

Introductie

Werk rond het water

In dit hoofdstuk lees je welke soorten praktische werkzaamheden de gemeente uitvoert aan sloten, oevers en andere onderdelen van het watersysteem. Deze werkzaamheden zijn nodig om het watersysteem veilig en betrouwbaar te houden.

Niet overal

De werkzaamheden vinden plaats op plekken waar de gemeente de aanliggende eigenaar is, of waar zij onderhoud uitvoert in opdracht van het waterschap.

Onderhoud in de praktijk

Veel sloten zorgen voor veel werk

Het onderhoud aan alle sloten samen is veel werk. Dit komt door het uitgebreide watersysteem in Vijfheerenlanden: dit zijn flink wat meters sloten en andere watergangen. Wat de gemeente precies doet aan onderhoud hangt af van de situatie. De gemeente werkt hiervoor met vaste planningen, inspectierondes, overleggen en duidelijke afspraken.

Figuur: Soorten werk door de gemeente

Soort werk	Beschrijving
Sloot-onderhoud	De gemeente maait gras langs de kant en de waterplanten in de sloot. Dit voorkomt verstoppingen en zorgt voor een goede doorstroming van het water.
<i>Opmerking:</i> Vijfheerenlanden heeft bijna 118 kilometer aan binnenstedelijke watergangen (zoals sloten), die door de gemeente worden beheerd.*	
<i>Opmerking:</i> Ongeveer 49 kilometer hiervan is beschoeid. Dit betekent dat deze sloten een harde, rechte zijkant hebben.*	
Baggerwerk	Op de bodem van sloten ontstaat na verloop van tijd een laag slib (bagger). Wordt deze laag te groot, dan stroomt het water minder goed door. De gemeente verwijdert deze baggerlaag op plekken waar zij verantwoordelijk is. Dat doet de gemeente volgens een meerjarenplanning.
Beschoeiing controleren en vervangen	Beschoeiingen zijn wanden van hout, kunststof of steen die de oever stevig houden. Ze voorkomen dat de grond wegspoelt. De gemeente controleert elk jaar een deel van deze beschoeiingen en vervangt ze als dat nodig is. Waar dat past kiest de gemeente voor een natuurvriendelijke oever als alternatief.
Inspecties en data-verwerking	Jaarlijks controleert de gemeente ongeveer een vierde van alle sloten en oevers. De gemeente slaat de resultaten van deze inspecties op en gebruikt ze bij het plannen van onderhoud.
Grondwater meten	De gemeente meet het grondwaterpeil op verschillende punten in Vijfheerenlanden. Dit heet het grondwatermeetnet. Zo signaleert de gemeente knelpunten en mogelijke problemen. Bevindingen uit het grondwatermeetnet deelt de gemeente met Waterschap Rivierenland.
Eigendom bepalen	Niet overal is de gemeente verantwoordelijk. Daarom bepaalt de gemeente bij meldingen of inspecties eerst wie het onderhoud moet uitvoeren: de gemeente, het waterschap of een particulier.
Maatregelen plannen en uitvoeren	Als blijkt dat onderhoud nodig is, stelt de gemeente een plan op. Hierin staat wat er moet gebeuren en wanneer. Daarna voert de gemeente de maatregelen uit, of schakelt hiervoor een aannemer in.
Communiceren	De gemeente onderhoudt contact met inwoners, collega's binnen de gemeente en met andere organisaties. De gemeente informeert over werkzaamheden, beantwoordt vragen en verwerkt meldingen. Ook stemt de gemeente plannen en projecten zorgvuldig af met betrokkenen.
<i>Opmerking:</i> Volgens het bevolkingsregister telde Vijfheerenlanden op 1 januari 2025, 62.554 inwoners.	

*Afgeronde aantallen. Peildatum: 01-06-2024. De aantallen variëren, aangezien het watersysteem in de gemeente verandert door onder andere de bouw van nieuwe wijken.

Achtergrondinformatie

Machinaal en handmatig slootonderhoud

Al zo lang er mensen wonen in het gebied Vijfheerenlanden, wordt het watersysteem onderhouden. Vroeger gebeurde dat volledig met de hand. Tegenwoordig kan een groot deel van het werk gelukkig machinaal worden uitgevoerd. Zonder dat onderhoud zouden sloten dichtslibben, duikers verstopt raken en zou het gebied uiteindelijk onder water lopen. Onderhoud aan het watersysteem blijft dan ook altijd nodig.

Toch zijn er nog steeds plekken waar machinaal werk niet mogelijk is. Bijvoorbeeld omdat er een boom in het water staat, of omdat er op een bepaalde locatie geen maaiboot door de sloot past. Op zulke plekken is handmatig onderhoud nodig. Dat kost de gemeente veel tijd, zelfs als het maar om een paar procent van het werk gaat. Door de grote omvang van het watersysteem gaat het namelijk toch om duizenden meters slootkant per jaar.

Grondwatermeetnet

In sommige delen van Vijfheerenlanden staat het grondwater vaak hoog. In andere gebieden zakt het water juist snel weg. Met een grondwatermeetnet houdt de gemeente dit goed in de gaten. Op tientallen

plekken staan meetbuizen in de grond. De gemeente kan uitlezen hoe hoog het grondwater staat op die plekken. Zo ziet de gemeente waar problemen kunnen ontstaan.

Bron van informatie

Het grondwatermeetnet kan een belangrijke bron van informatie zijn. Bijvoorbeeld bij een melding van wateroverlast in een kruipruimte, of een melding van beschadigde funderingen door langdurige droogte. Met de gegevens uit het meetnet kan de gemeente dan nagaan of het grondwater hierbij een rol speelt. Dat hoort bij de zorgplicht van de gemeente. De gemeente deelt de gegevens uit het grondwatermeetnet met Waterschap Rivierenland. Het is namelijk niet de gemeente, maar het waterschap dat de waterstand van het oppervlaktewater bepaalt.

Fictief voorbeeld

Van kapotte beschoeiing naar natuurvriendelijke oever

Tijdens een inspectie ontdekt de gemeente dat een beschoeiing rot is. In de oever zitten gaten en het pad naast de sloot is verzakt.

In plaats van een nieuwe, harde beschoeiing, kiest de gemeente op deze plek voor een natuurvriendelijke oever. Deze heeft geen rechte, harde rand, maar een flauwe helling met beplanting. De gemeente kiest hier bewust voor, omdat zo'n oever duurzaam is, het water beter afvoert en de natuur meer ruimte geeft. De nieuwe oever blijft stabiel en maakt de omgeving groener en levendiger, met meer planten en dieren.

Samenvatting

Op de plekken waar de gemeente verantwoordelijk is, zorgt zij voor het onderhoud van sloten, oevers en andere onderdelen van het watersysteem. De gemeente bereidt het onderhoud zorgvuldig voor, stemt plannen af en onderhoudt het contact met anderen. Veelkomende werkzaamheden zijn maaien, baggeren en inspecteren. Zo blijft het watersysteem veilig, betrouwbaar en goed afgestemd op de omgeving.

4. Evaluatie Oeverbeleidsplan 2021-2025

Introductie

Terugkijken en leren

Dit hoofdstuk blikt terug op het onderhoud aan het watersysteem in de periode 2021-2025. In deze periode was er nog geen Programma Water, maar een Oeverbeleidsplan. Met een evaluatie zoals deze, bepaalt de gemeente wat goed ging, maar ook waar verbeteringen mogelijk – of zelfs nodig zijn.

Achtergrondinformatie

Leerpunten als basis voor nieuwe doelen

Een gemeentelijk programma gaat altijd over een bepaalde periode. Meestal is dat 4 jaar, maar dat is niet altijd zo. Na die periode evalueert de gemeente hoe het gegaan is. Op basis van de evaluatie kan de gemeente de plannen vervolgens bijsturen waar nodig.

De leerpunten uit de voorgaande periode zijn belangrijk bij het bepalen van de doelen voor de komende periode. Dit hoofdstuk bevat de evaluatie van het beheer van het watersysteem in de periode 2021-2025. De doelen voor het Programma Water 2026 – 2029 staan in het volgende hoofdstuk: hoofdstuk 5.

Evaluatie

In de periode 2021-2025 zag de gemeente de volgende thema's vaker terugkomen:

1. Samenwerking en afstemming
2. Begrijpelijke en toegankelijke informatie
3. Aandacht voor beheer van de eigen data (gegevens)
4. Ruimte voor maatwerk en expertise waar dat nodig is
5. Aandacht voor duurzaamheid
6. Duidelijkheid rond verantwoordelijkheden slootonderhoud
7. Signalen over Amerikaanse rivierkreeften

De rest van dit hoofdstuk gaat dieper in op deze thema's.

1. Samenwerking en afstemming

Intern meer samenwerken

Het Oeverbeleidsplan 2021-2025 was nog een volledig op zichzelfstaand programma binnen de afdeling beheer. Net als in heel Vijfheerenlanden hebben de beheerteams in de periode 2021-2025 hard gewerkt aan een betere onderlinge samenwerking. Hierdoor werden werkzaamheden in de openbare ruimte

steeds handiger op elkaar afgestemd. Dit had allerlei voordelen. Zo werden werkzaamheden efficiënter uitgevoerd, met minder overlast voor inwoners en bedrijven.

Ook beleidsmatig is er meer samenhang gekomen binnen de afdeling beheer met de komst van één overkoepelend programma. Dit is het Programma Openbare Ruimte van de afdeling Beheer Openbare Ruimte (POR van BOR).

Samenwerken met anderen

Naast de samenwerking binnen de gemeente, kreeg ook de samenwerking met andere partijen ruime aandacht in de periode 2021-2025. Zoals de samenwerking met Waterschap Rivierenland, inwoners en andere partijen. Omdat goede samenwerking een voorwaarde is voor goed beheer van de buitenruimte, bespreekt dit document dit thema in een los hoofdstuk. Namelijk in 'Hoofdstuk 2: Samenwerkingen met het waterschap en anderen'.

2. Begrijpelijke en toegankelijke informatie

Meer eenvoudige taal

De gemeente vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen officiële documenten kunnen lezen. Daarvoor moet de gemeente gewone, eenvoudige taal gebruiken en praktische voorbeelden geven. Dit sluit ook aan bij de eisen van de landelijke overheid. Het Oeverbeleidsplan 2021-2025 voldeed hier nog niet aan.

Beter rekening houden met blinden en slechtzienenden

Het Oeverbeleidsplan 2021-2025 was niet geoptimaliseerd voor software die blinden en slechtzienenden gebruiken wanneer zij websites bezoeken. De gemeente vindt dat dit beter moet, zodat zoveel mogelijk mensen kunnen meedoen. Daarnaast gelden er strengere eisen op dit gebied bij de start van het Programma Water 2026-2029.

Achtergrondinformatie

Hoe werkt software voor blinden en slechtzienenden?

Mensen die slecht zien gebruiken vaak software die teksten voorleest of vergroot. Een duidelijke opbouw met koppen, tussenkopjes en opsommingen is dan extra belangrijk. Daarnaast moet er voldoende contrast zijn tussen de kleuren, zodat slechtzienenden de plaatjes zo goed mogelijk kunnen zien.

3. Aandacht voor beheer van de eigen data (gegevens)

Overzicht

In de periode 2021-2025 besteedde de gemeente extra aandacht aan het verbeteren van het databeheer binnen de discipline Water. Gegevens werden netter en met een duidelijke structuur opgeslagen en vastgelegd. Dit zorgde voor meer overzicht.

Door dit overzicht kan de gemeente makkelijker werkzaamheden plannen, de voortgang van werkzaamheden volgen en toezicht houden. Dit helpt de gemeente ook bij het maken van goede (financiële) keuzes.

4. Ruimte voor maatwerk en expertise waar dat nodig is

Gedetailleerde plannen

In de periode 2021-2025 waren er verschillende gedetailleerde plannen voor het onderhoud van het watersysteem. Hierin stond precies wat er op welke plek moest gebeuren. Het voordeel was dat de gemeente vooraf goed wist wat het onderhoud zou kosten en dat er een overzichtelijke planning kon worden gemaakt.

In de praktijk bleek dit echter niet altijd werkbaar. De plannen lieten soms te weinig ruimte om rekening te houden met de situatie ter plaatse. Daardoor paste het vooraf bedachte plan niet altijd bij de werkelijkheid. Omdat de plannen zo gedetailleerd waren, kostte het maken van uitzonderingen soms veel tijd.

Daarom koos de gemeente voor meer flexibiliteit. Projectteams in de kernen kregen ruimte om beter aan te sluiten bij de situatie die ze aantroffen en bij de wensen van buurtbewoners. Tegelijkertijd investeerde de gemeente in meer expertise binnen de teams. Zo kan zij vertrouwen op de inschattingen van de professionals ter plaatse.

5. Aandacht voor duurzaamheid

Duurzame oplossingen

In het Oeverbeleidsplan 2021-2025 had duurzaamheid al een grote rol. Niet enkel door bijvoorbeeld de aanleg van natuurlijke oevers, maar ook door het kiezen van meer duurzame materialen. Denk aan beschoeiing die goed is aangelegd en die lang meegaat. Of duikers die ook in de toekomst groot genoeg zijn om extra regenwater af te voeren. Duurzaamheid blijft een aandachtspunt.

6. Duidelijkheid rond verantwoordelijkheden slootonderhoud

Behoeftte aan duidelijkheid beheertaken

Veel beheertaken rond het watersysteem komen iedere keer terug: sloten worden gebaggerd, oevers worden gecontroleerd en duikers worden vrijgemaakt. De gemeente deed dit op haar eigen grond, maar nam ook al jaren extra beheertaken over van inwoners. De laatste jaren zorgde dit steeds vaker voor onduidelijkheden, wat niet hielp bij het goed beheeren van de sloten.

In de periode 2021–2025 heeft de gemeente deze extra beheertaken in beeld gebracht. Het gaat hierbij vooral om het maaien van de kanten op plekken waar de gemeente niet zelf de aanliggende eigenaar is. Dit is belangrijk, omdat de aanliggende eigenaar verantwoordelijk is voor dit type slootonderhoud. Omdat duidelijkheid over de verantwoordelijkheden bijdraagt aan een gezond en veilig watersysteem, gaat de gemeente hier concreet mee verder in 2026–2029.

Achtergrondinformatie

Verplichte beheertaken aanliggende eigenaren

In Vijfheerenlanden controleert Waterschap Rivierenland of alle sloten nog diep genoeg zijn en de kanten op tijd worden gemaaid. Beide zijn nodig voor het goed laten weglopen van het regenwater. De aanliggende eigenaar moet het regulier onderhoud verzorgen. Dat is een wettelijke verplichting. In veel situaties is de gemeente de aanliggende eigenaar van de sloten in Vijfheerenlanden. De gemeente baggert deze sloten op tijd en maait de kanten. Natuurlijk is de gemeente niet de eigenaar van alle grond in de gemeente. Wanneer iemand eigen grond bezit naast een sloot is hij of zij de aanliggende eigenaar. Een aanliggende eigenaar moet zelf het regulier onderhoud verzorgen en bijvoorbeeld de kanten maaien. Het waterschap en de gemeente verzorgen het baggeren.

Fictief voorbeeld

Plan: aanleg natuurlijke oevers

In het Oeverbeleidsplan 2021–2025 staat dat de gemeente tussen 2021 en 2030 steeds meer natuurlijke oevers gaat aanleggen. Hiervoor werd een plan gemaakt over het soort beplanting en het onderhoud. Overal waar het kon, zou de gemeente natuurlijke oevers aanleggen.

De praktijk

In de praktijk pakte het plan op veel plekken goed uit: er ontstonden mooie, natuurlijke, groene oevers met veel planten, vogels en andere dieren. Veel omwonenden waren hier blij mee. Helaas werkte het op andere plekken niet goed. Op locaties waar bijvoorbeeld al problemen waren met zwerfafval, vonden buurtbewoners de aanpassing soms een stap achteruit. Zij vonden de natuurlijke oever slordig staan.

Onderhoud

Ook bleek het onderhoud soms lastig. Waar voorheen een maaimachine eenvoudig alle kanten kon maaien, was dat niet meer overal mogelijk. Op bepaalde plekken moest iemand met expertise nadenken over het onderhoud en het beschermen van de kwetsbare dieren en planten in het gebied.

Dit alles maakte het beheer soms ingewikkelder en tijdrovender – en daarmee duurder. Soms ging het ook mis en werd een natuurlijke oever op het verkeerde moment, of op de verkeerde manier gemaaid.

Aanpassen aan de praktijk

Door de ervaringen met de aanleg en het onderhoud van natuurlijke oevers leerde de gemeente dat een standaard aanpak niet altijd, overal werkt. Nog steeds breidt de gemeente het aantal natuurlijke oevers in Vijfheerenlanden uit, maar enkel waar dit past. Projectteams ter plekke beslissen hierover. Dit voorkomt problemen en onrust in de wijken.

Figuur: Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie = ervoor zorgen dat de omgeving beter tegen droogte en hevige regen kan.

7. Signalen over Amerikaanse rivierkreeften

Zorgen bij inwoners

In de periode 2021–2025 kreeg de gemeente regelmatig vragen over Amerikaanse rivierkreeften. Inwoners maakten zich daar zorgen over, bijvoorbeeld vanwege schade aan oevers of de visstand.

Amerikaanse rivierkreeften horen eigenlijk niet in Nederland thuis. Het zijn namelijk invasieve exoten. Dit zijn planten of dieren die hier niet van nature voorkomen en die schade kunnen veroorzaken. De landelijke overheid is verantwoordelijk voor het beleid rond deze dieren. Gemeenten mogen pas iets doen als daar duidelijke regels voor zijn.

De gemeente hield de landelijke ontwikkelingen daarom goed in de gaten. In de periode 2021–2025 kwam er geen landelijk beleid voor gemeenten om iets te doen tegen Amerikaanse rivierkreeften. De gemeente mocht dan ook geen actief beheer uitvoeren.

Samenvatting

De gemeente kijkt terug op de periode 2021–2025. In deze jaren is meer samengewerkt en een stap gezet naar het schrijven van meer begrijpelijke teksten. De aanleg van natuurlijke oevers leverde veel groene

winst op, maar vroeg ook om maatwerk en flexibiliteit. Duurzaamheid kreeg meer aandacht, onder andere bij de keuze van materialen.

Ook is verder gewerkt aan het verbeteren van het databaseer, zodat planningen, toezicht en keuzes beter onderbouwd kunnen worden. De gemeente bracht daarnaast beter in kaart wie, waar verantwoordelijk is voor het onderhoud. Tot slot kreeg de gemeente regelmatig vragen over Amerikaanse rivierkreeften. Omdat hier geen gemeentelijke taak ligt, hield de gemeente de landelijke ontwikkelingen nauwlettend in de gaten.

5. Periode 2026-2029: doelen en uitgangspunten

Introductie

In dit hoofdstuk lees je waar de gemeente extra op gaat letten bij het beheer van het watersysteem in 2026-2029. De doelen en uitgangspunten zijn verdeeld over thema's. Die sluiten aan op de evaluatie van de vorige periode (2021-2025), zoals beschreven in hoofdstuk 4.

Doelen en uitgangspunten

Tien thema's

Bij het onderhouden van het watersysteem in 2026-2029 focust de gemeente op tien thema's:

1. Blijven samenwerken
2. Duidelijke en toegankelijke communicatie
3. Aandacht voor beheer van data (gegevens)
4. Flexibiliteit en maatwerk door projectteams
5. Stabiliteit en expertise binnen de projectteams
6. Maatwerk bij aanleg en beheer van natuurlijke oevers
7. Aandacht voor duurzaamheid
8. Aandacht voor invasieve exoten
9. Inspelen op extreem weer
10. Terugleggen verantwoordelijkheid regulier slootonderhoud bij aanliggende eigenaren

Op de volgende pagina's staat per thema een meer uitgebreide uitleg:

1. Blijven samenwerken

De gemeente blijft inzetten op goede samenwerking. Zowel intern als met inwoners, Waterschap Rivierenland en met andere partners. Door het goed afstemmen van werk en door heldere afspraken verloopt het werk soepeler en ontstaan er minder misverstanden.

2. Duidelijke en toegankelijke communicatie

Ook blijft de gemeente werken aan begrijpelijke en toegankelijke informatie. Beleidsstukken, zoals dit Programma Water, zijn daarom geschreven in eenvoudige taal en toegankelijk voor blinden en slechtzienden.

3. Aandacht voor beheer van data (gegevens)

In de periode 2021–2025 heeft de gemeente de gegevens over het watersysteem beter geordend en vastgelegd. Dit gaf meer overzicht en hielp bij het plannen van werk en het maken van keuzes. Ook de komende jaren blijft de gemeente hiermee doorgaan. Dat is belangrijk, omdat de buitenruimte steeds verandert. Door de gegevens goed bij te houden, blijft de informatie actueel en bruikbaar voor het beheer van het watersysteem. Dit sluit ook aan op de wet- en regelgeving waaraan de gemeente moet voldoen.

4. Flexibiliteit en maatwerk door projectteams

De afgelopen jaren heeft de gemeente gemerkt dat te gedetailleerde plannen soms niet goed werken in de praktijk. Daarom kiest de gemeente ook de komende jaren voor meer flexibiliteit. Bestuurders bepalen de hoofdlijnen en projectteams in de wijken kunnen daarvan afwijken als dat nodig is. Die ruimte voor maatwerk is ook belangrijk bij herinrichtingen en in nieuwe wijken of kernen. De gemeente kijkt per situatie wat nodig is om genoeg ruimte voor water te houden.

5. Stabiliteit en expertise binnen de projectteams

De meer flexibele aanpak met ruimte voor maatwerk vraagt om expertise binnen de projectteams. Dit is nodig, zodat zij ter plekke goede afwegingen kunnen maken. Daarom investeert de gemeente in de deskundigheid en de stabiliteit van de projectteams.

6. Maatwerk bij aanleg en beheer van natuurlijke oevers

De aanleg van natuurlijke oevers blijft een belangrijk aandachtspunt voor de gemeente. Natuurlijke oevers zorgen voor meer groen, biodiversiteit en betere wateropvang. Tegelijk heeft de gemeente geleerd dat maatwerk nodig is: niet op iedere locatie past een natuurlijke oever.

Het uitbreiden van de natuurlijke oevers blijft belangrijk voor de gemeente. Op de meeste plekken waar de beschoeiing toe is aan vervanging, blijft de gemeente dan ook kiezen voor natuurlijke oevers. Maar niet altijd en overall. Projectteams beoordelen per locatie wat haalbaar en wenselijk is. Zo blijven de oevers in Vijfheerenlanden netjes onderhouden, houdt de gemeente rekening met de wensen in de wijk en sluit het beheer aan op de situatie in de buurt.

7. Aandacht voor duurzaamheid

De gemeente blijft bij het beheer van het watersysteem rekening houden met duurzaamheid. Dit geldt zowel bij de aanleg van nieuwe oevers, als bij het vervangen van materialen. Waar mogelijk kiest de gemeente voor herbruikbare materialen die lang meegaan en die milieuvriendelijk zijn.

Soms is vervanging niet nodig, bijvoorbeeld op plekken waar bomen de walkant stevig bij elkaar houden. In zulke gevallen blijft de bestaande situatie behouden. Dat is vaak de meest duurzame oplossing. Ook blijft de gemeente in overleg met Waterschap Rivierenland op zoek gaan naar logische, milieuvriendelijke manieren van wateropslag.

8. Aandacht voor invasieve exoten

De aanwezigheid van Amerikaanse rivierkreeften roept vragen op bij inwoners, bijvoorbeeld over schade aan oevers of de visstand. Omdat Amerikaanse rivierkreeften hier niet van nature thuishoren, vallen zij onder de zogenoemde 'invasieve soorten'. De landelijke overheid is verantwoordelijk voor beleid hierover. De gemeente blijft landelijke ontwikkelingen volgen. Zodra er wél duidelijke richtlijnen komen, sluit de gemeente daar waar nodig op aan.

Ook door bepaalde waterplanten kan overlast ontstaan. De gemeente grijpt alleen in als het water daardoor niet meer goed kan doorstromen.

9. Inspelen op extreem weer

De gemeente blijft inzetten op klimaatadaptatie, zodat de omgeving beter tegen droogte en hevige regen kan. Sloten spelen hierbij een belangrijke rol. Zo moet het water bij zware regenval snel weg kunnen, zodat straten en kelders niet onderlopen. In droge periodes houden de sloten juist het water vast. De sloten vormen op die manier een buffer en wateropslag.

10. Terugleggen verantwoordelijkheid regulier slootonderhoud bij aanliggende eigenaren

De gemeente blijft werken aan duidelijke afspraken over wie verantwoordelijk is voor het onderhoud van het watersysteem. Dit helpt bij het goed beheer van de sloten en voorkomt onduidelijkheden. In veel situaties is de gemeente de aanliggende eigenaar van de sloten in Vijfheerenlanden. De gemeente baggert deze sloten op tijd en maait de kanten. Natuurlijk is de gemeente niet de eigenaar van alle grond in de gemeente. Wanneer iemand eigen grond bezit naast een sloot is hij of zij de aanliggende eigenaar. Een aanliggende eigenaar moet zelf het regulier onderhoud verzorgen en bijvoorbeeld de kanten maaien. Het waterschap en de gemeente verzorgen het baggeren.

Fictief voorbeeld

Heldere afspraken zorgen voor minder gedoe

Achter het huis van Amira ligt een sloot, maar door een nieuw tuinhuis kan de gemeente er niet meer goed bij voor onderhoud. De sloot heeft wel onderhoud nodig, anders groeit de sloot dicht. Dat kan zorgen voor ondergelopen straten en kelders (verderop) in de wijk.

In het verleden probeerde de gemeente vaak alsnog een oplossing te zoeken, terwijl zij daar officieel niet verantwoordelijk voor was. De gemeente kon Amira zelfs niet aanspreken op het onhandig neergezette tuinhuis. Want niet de gemeente maar het waterschap beslist in deze gevallen wat wel en wat niet mag.

Duidelijke afspraken

Vanaf 2026 is het duidelijk: de eigenaar van het perceel naast de sloot zorgt zelf voor het onderhoud. Dit betekent dat Amira het probleem met het tuinhuis en het slootonderhoud zelf moet oplossen. Voor informatie over wat ze moet doen, kan ze terecht bij Waterschap Rivierenland.

Zo is duidelijk wie wat moet doen. Dit voorkomt discussies en draagt bij aan een goed onderhouden watersysteem.

Samenvatting

Aandachtspunten 2026–2029

In de periode 2026–2029 focust de gemeente bij het beheer van het watersysteem op tien thema's. Er is aandacht voor duidelijke afspraken, heldere communicatie en toegankelijkheid. Beleidsstukken worden geschreven in begrijpelijke taal. Samenwerking blijft een belangrijk uitgangspunt. Zowel binnen de organisatie, als met inwoners, het waterschap en andere partners. De gemeente blijft ook werken aan het goed beheer van gegevens over het watersysteem. Zo blijft het beheer actueel en wordt de informatie steeds completer en beter bruikbaar.

Projectteams krijgen meer ruimte om op locatie passende keuzes te maken. Ze doen dit op basis van hun expertise. Waar het kan, vervangt de gemeente oude beschoeiing door natuurlijke oevers. Tegelijk blijft ze kritisch kijken of zo'n oever op die plek past. Bij aanleg en onderhoud houdt de gemeente rekening met duurzaamheid. Ook werkt zij samen met het waterschap aan oplossingen voor de gevolgen van extreem weer. De gemeente blijft daarnaast landelijke ontwikkelingen volgen rond Amerikaanse rivierkreeften. Zodra er duidelijke richtlijnen komen, sluit zij daar waar nodig op aan.

Tot slot legt de gemeente de verantwoordelijkheid voor het regulier slootonderhoud vanaf 2026 terug bij de aanliggende eigenaren. Zij zorgt dan alleen nog voor het onderhoud aan de slootkanten waar zij zelf de aanliggende eigenaar is.

Zo werkt Vijfheerenlanden aan een sterk, veilig en toekomstbestendig watersysteem.

6. Financiën

Introductie

Vijfheerenlanden heeft een groot watersysteem, ook in vergelijking met veel andere Nederlandse gemeenten. De gemeente werkt dagelijks aan het onderhoud van dit watersysteem. Dit hoofdstuk geeft antwoord op wat dit onderhoud kost. Daarnaast legt het uit waarvan Vijfheerenlanden het onderhoud aan het watersysteem betaalt.

Inkomsten

De gemeente betaalt het onderhoud aan het watersysteem vanuit de riool-waterzorgheffing. Deze heffing is er niet alleen voor het beheer van het riool, maar ook voor het beheer van hemelwater, grondwater en oppervlaktewater, zoals sloten en oevers. Zo betaalt de gemeente al het waterbeheer uit één pot. In het concept Programma Riool staat meer uitgebreid uitgelegd hoe de heffing is opgebouwd. In de bijlage 'Financiële Onderbouwing Programma Water' staan de bedragen die horen bij dit Programma Water.

Uitgaven

In hoofdstuk 3 van dit document staat welke werkzaamheden de gemeente uitvoert aan het watersysteem. Een deel daarvan doet het eigen team van de gemeente. Voor specialistisch werk, of extra hulp in drukke periodes, huurt de gemeente bedrijven in. De kosten voor deze werkzaamheden samen vallen binnen het budget van het concept Programma Riool. Doordat de gemeente het waterbeheer samen organiseert, blijft het onderhoud goed betaalbaar en overzichtelijk.

Achtergrondinformatie

Van rioolheffing naar riool-waterzorgheffing

De naam riool-waterzorgheffing is nieuw, maar de heffing zelf is dat niet. Voorheen was dit namelijk de rioolheffing. Ook toen werden de kosten voor het beheer van hemel-, grond- en oppervlaktewater al betaald uit de rioolheffing. De oude naam paste daar niet goed meer bij.

De nieuwe naam laat beter zien waar het geld echt voor wordt gebruikt: niet alleen voor het riool, maar ook voor het beheer van watersysteem. Dat is logisch, want al deze onderdelen hangen met elkaar samen.

De hoogte van de riool-waterzorgheffing

De gemeente bekijkt ieder jaar of de riool-waterzorgheffing nog kostendekkend is. Daarbij wordt rekening gehouden met wat nodig is aan onderhoud, maar ook met wat inwoners financieel kunnen dragen. Moet het bedrag worden verhoogd? Dan wordt dit zorgvuldig afgewogen en duidelijk toegelicht aan de gemeenteraad.

Samenvatting

Het onderhoud van het watersysteem kost geld. De gemeente betaalt deze kosten uit de riool-waterzorgheffing. Daarmee betaalt de gemeente niet alleen het beheer van het riool, maar ook het onderhoud rond hemelwater, grondwater en oppervlaktewater.

Aldus besloten door de raad van Vijfheerenlanden in zijn openbare vergadering van 2 juli 2026

de raadsgriffier

K.I. (Krista) Goossens

de voorzitter

S. (Sjors) Fröhlich